

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย “เรื่อง บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิจัยในเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง มีการเตรียมคำถามไว้ในขอบเขตที่ค่อนข้างกว้าง มีกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 32 คน ดังนี้

1. สาธารณสุขอำเภอบ้านนาเดิม จำนวน 1 คน
2. หัวหน้าสถานีอนามัยประจำในอำเภอบ้านนาเดิม ทั้ง 4 ตำบล จำนวน 4 คน
3. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านนาเดิม ทั้ง 4 ตำบล
จำนวน 4 คน
4. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านนาเดิม ทั้ง 4 ตำบล
จำนวน 4 คน
5. ประธานประชาคมตำบลในอำเภอบ้านนาเดิม ทั้ง 4 ตำบล จำนวน 4 คน
6. ประธานกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม
ทั้ง 4 ตำบล จำนวน 15 คน

1.3 ผลการวิจัย

จากการศึกษา “บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และค้นคว้าเอกสาร รวมถึงการเข้าไปสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม สามารถสรุปได้ดังนี้

1.3.1 บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม และแนวโน้มทางการเมืองในอนาคต

ผลการวิจัยในส่วนของ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม และแนวโน้มทางการเมืองในอนาคต ซึ่งปรากฏให้เห็นใน 2 ประการ คือ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม และแนวโน้มทางการเมืองในอนาคตของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม

ประการที่ 1 กล่าวคือ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านนาเดิม ได้มีการแสดงบทบาททางการเมืองตามกฎหมายได้อย่างครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นบทบาทที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นหน้าที่พลเมืองหรือหน้าที่ของประชาชนโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การรับฟัง ติดตาม และตรวจสอบทางการเมือง รวมถึงการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นและเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองต่าง ๆ

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 กลุ่ม มีความเห็นสอดคล้องกันว่าที่ผ่านมา สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม ได้ทำหน้าที่ในบทบาทของพลเมืองผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายได้เป็นอย่างดี ซึ่งการใช้สิทธิออกเสียงในการเลือกตั้งผู้แทนทางการเมืองในแต่ละระดับ ถือเป็นหน้าที่ที่พลเมืองไทยผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายเลือกตั้งจะต้องปฏิบัติและสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านก็เป็นประชาชนส่วนหนึ่งของแต่ละพื้นที่ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะทำหน้าที่ตามกฎหมายอยู่แล้ว และเนื่องจากประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิมบางส่วน อาจไม่ได้รับข่าวสาร หรือการติดตามสถานการณ์ทางการเมืองในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากส่วนใหญ่ยังคงคำนึงถึงการหาเงินหาเงินเพื่อหาเลี้ยงชีพมากกว่า ดังนั้น การมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีหน้าที่หลักที่มีความใกล้ชิดประชาชนอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว ถือเป็นเรื่องดีที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การเมืองในอำเภอบ้านนาเดิมได้รับการพัฒนา แต่ก็ต้องยอมรับว่ากว่าร้อยละ 90 ของประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่อำเภอบ้านนาเดิม ก็สามารถทำ

หน้าที่ในส่วนนี้ได้เป็นอย่างดีเช่นกัน สำหรับบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม นอกจากการทำหน้าที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยทั่วไปแล้ว จากการรวบรวมข้อมูล ก็ได้แก่ การเป็นแกนนำในการประสานงานระหว่างภาครัฐกับชุมชน หรือระหว่างประชาชนด้วยกัน, การเป็นผู้นำข่าวสาร/ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมือง รวมถึงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (ฐานเสียง)

ประการที่ 2 กล่าวคือ แนวโน้มทางการเมืองในอนาคตของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จากผลการวิจัยพบว่า จากการที่รัฐบาล (โดยการนำของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) ได้กำหนดให้มีการจ่ายค่าป่วยการให้แก่สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทั่วประเทศเป็นรายเดือน เดือนละ 600 บาทนั้น ส่งผลให้นักการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง เล็งเห็นถึงศักยภาพในการสร้างฐานเสียงที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และถึงแม้ในปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ได้หันมาให้ความสนใจกับเหตุบ้านการเมืองเพิ่มขึ้น แต่ทว่าก็ยังเป็นไปในแนวทางการติดตามข่าวการเมืองดี ผลักไสไล่ส่งกันมากกว่าจะพยายามประนีประนอม รอมชอมกันอย่างค่อยเป็นค่อยไป จนกลายเป็นประเด็นในการแบ่งพรรคแบ่งพวกกันจะเกิดความวุ่นวายไม่สิ้นสุด ดังนั้น หากศักยภาพของตัวแทนที่ได้รับการไว้วางใจจากภาคประชาชนอย่างแพร่หลายเช่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้รับการผลักดัน และส่งเสริมให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการมีบทบาททางการเมืองโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยไม่มีการแทรกแซงจากหน่วยงานหรือกลุ่มองค์กรอื่น ๆ มากจนเกินไป ในอนาคตกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ก็จะเป็นเสมือนฟันเฟืองชิ้นหนึ่ง ที่จะช่วยขับเคลื่อนพลังสร้างสรรค์ในทางการเมืองในทุกพื้นที่ได้ไม่เว้นแม้แต่พื้นที่อำเภอบ้านนาเดิมด้วยเช่นกัน

1.3.2 บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิม

ผลการวิจัยในส่วนของบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิม ประเด็นนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประการ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิมและบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิม

ประการที่ 1 กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิม จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิมถือว่า

อยู่ในระดับที่ค่อนข้างดี เนื่องจากการสังเกตการณ์มีการเลือกตั้งในแต่ละระดับ และจากสรุปผลการเลือกตั้งปรากฏว่า ในอำเภอบ้านนาเดิมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งกว่าร้อยละ 90 ให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางการเมืองที่เห็นชัดเจนมากที่สุด จากการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง นอกจากนี้ประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิมก็ยังมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะอื่น ๆ อีกไม่ว่าจะเป็น การพูดคุย/ สนทนาในเรื่องการเมือง, การเข้าร่วมประชุมสภาฯ เพื่อรับทราบปัญหา, การสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรค/ หรือกลุ่มการเมือง, ติดตาม/ ตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ, ติดตาม/ รับรู้ข่าวสารทางการเมือง รวมถึงการช่วยเหลือผู้สมัครในการรณรงค์หาเสียง (ฐานเสียง) เป็นต้น

ประการที่ 2 กล่าวคือ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิม จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิมพอสมควร เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในอำเภอบ้านนาเดิมมีความเป็นอยู่ค่อนข้างดี ถ้าจะมีปัญหาเกี่ยวข้องกับความต้องการที่ปรารถนาจะให้หน่วยงานภาครัฐช่วยเหลือ ก็น่าจะเป็นในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง หรือระบบประปา หากนอกเหนือจากนี้ก็ไม่ค่อยมีปรากฏว่าจะมีการเรียกร้องให้ภาครัฐแก้ไข ดังนั้น การมีกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีบทบาททางการเมืองในการเป็นแกนนำในการแสดงออกทางการเมือง การเป็นเสมือนผู้นำข่าวสาร เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเป็นไปทางการเมือง หรือแม้แต่การเป็นเสมือนฐานเสียงทางการเมืองให้แก่การเมืองหรือกลุ่มการเมือง จึงเป็นเหมือนการช่วยกระตุ้นให้ประชาชนที่เมินเฉยต่อการเมืองในพื้นที่ หันมาสนใจและเข้าร่วมเป็นกลไกในการตรวจสอบการทำงานทางการเมืองในพื้นที่ให้พัฒนาขึ้น อันเป็นการช่วยลดช่องว่างทางการเมืองในสังคมได้เป็นอย่างดี

1.3.3 ปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากผลการวิจัยในส่วนของ ปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งเป็น 2 ประการ คือ ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ และปัญหาที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สามารถอธิบายได้ว่า

ประการที่ 1 ในด้านปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ เนื่องจากประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานีส่วนใหญ่ จะมีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติ พวกพ้อง เพื่อนฝูงกันค่อนข้างมาก สังเกตได้จากการจัดกิจกรรม งานมงคล และงานอวมงคลในพื้นที่ จะมีแขกหรือใน

งานมากันอย่างหนาแน่นและเป็นคนที่มีความรู้จักกันเป็นอย่างดี และสังคมในอำเภอบ้านนาเดิม เป็นสังคมที่ค่อนข้างโน้มเอียงไปในทางชนบท ที่ถึงแม้ว่าจะมีความเป็นเมืองเข้ามาบ้างเนื่องจาก อาณาเขตที่ติดต่อกับเขตอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี แต่ก็มิได้ทำให้ความเป็นเครือญาติสูญสิ้นไปได้แต่ อย่างใด ดังนั้น สถานการณ์ที่กล่าวมานี้ จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ความเป็น ระบบอุปถัมภ์ไม่อาจจะห่างหายไปจากสังคมในอำเภอบ้านนาเดิมได้ และเมื่อเรามองผ่านพฤติกรรม ทางการเมือง ก็ปรากฏว่า ความเป็นระบบอุปถัมภ์นอกจากจะทำให้เกิดความโน้มเอียงในการ ตัดสินใจทางการเมืองในพื้นที่ได้แล้ว ยังเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เหล่านักการเมือง หรือพรรคการเมือง ต่าง ๆ ใฝ่หา ถึงแม้ว่าจากการที่ทำการรวบรวมข้อมูล

ประการที่ 2 ในด้านปัญหาที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม อาสาสมัครสาธารณสุขในอำเภอบ้านนา เดิม ก็คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านนาเดิม ดังนั้น ความรู้ความเข้าใจทาง การเมืองก็อาจจะไม่มีความแตกต่างจากประชาชนทั่วไปมากนัก ถึงแม้ว่าบางโอกาสจะมีการขอ ความร่วมมือจากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการร่วมรณรงค์ให้มีการแสดงออก ทางการเมืองของประชาชนบ้าง แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจได้อย่างถ่องแท้จนสามารถชี้แนะให้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต้องดำเนินงานทางด้านสาธารณสุขเป็นหลัก ครั้น จะให้มีมุ่งศึกษาแต่ทางการเมืองจึงเป็นเรื่องที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ไม่ ใคร่สนใจมากนัก จึงเป็นเรื่องยากที่จะตั้งความมุ่งหวังในการพัฒนาทางการเมือง โดยเน้นมาที่กลุ่ม อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยตรง

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ได้สรุปในข้างต้น ผู้วิจัยแยกการอภิปรายใน 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

- บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี และแนวโน้มในอนาคต

- บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

- ปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1 บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี และแนวโน้มนอนาคต

ผลการวิจัยได้สรุปออกมาว่า บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีบทบาททางการเมืองที่ไม่มีความแตกต่างจากประชาชนผู้มีหน้าที่ในการใช้สิทธิทางการเมืองขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็น การมีหน้าที่เลือกตั้งตามกฎหมาย รวมถึงการมีสิทธิในการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และการเข้าร่วมกลุ่มทางการเมือง เป็นต้น สิ่งที่เกิดขึ้นมาสำหรับบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่อาจจะมองว่ามีความแตกต่างจากประชาชนทั่วไป นั่นก็คือ การเป็นผู้ถูกคาดหวังจากสังคมในพื้นที่ทั้งทางตรงและทางอ้อม ว่าจะต้องมีความใกล้ชิดกับระบบหรือกลไกการทำงานภาครัฐ ซึ่งทำให้ได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ทั่วไปพอสมควร โดยเฉพาะในการทำหน้าที่ช่วยเหลือหรือเป็นตัวแทนของภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หรือเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม และพัฒนาทางการเมืองการปกครองในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งข้อสังเกตนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ อรรถพร สมานทรัพย์ โดยได้กล่าวไว้ว่า บทบาทที่เป็นจริงคือพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งหมด อาจเป็นพฤติกรรมระหว่างความคาดหวังของผู้ดำรงตำแหน่ง ความคาดหวังขององค์กร และบุคคลอื่น พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้น อาจสอดคล้องกับความคาดหวังของตนเองหรือบุคคลอื่นหรือไม่ก็ได้

อย่างไรก็ตาม บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ก็ไม่ได้มีความรุนแรงหรือเข้มข้น เนื่องจากความเป็นกลางในด้านบริการสาธารณสุข ซึ่งทางหน่วยงานสาธารณสุขได้ถ่ายทอดมายังสมาชิกในทุกพื้นที่ หลักของความเป็นกลางเป็นผลดีต่อทัศนคติทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพราะการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มผลประโยชน์ และหากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านปฏิบัติงานโดยอิงผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องเป็นหลัก ย่อมส่งผลให้การบริการสาธารณสุขไม่มีประสิทธิภาพ เช่น การบริการไม่ทั่วถึง หรือไม่สามารถป้องกันหรือแก้ไขโรคภัยต่าง ๆ ได้ทันทั่วถึง เพราะมุ่งแต่ช่วยเหลือคนใกล้ชิดเสียก่อนเป็นเบื้องต้น แต่ความเป็นกลางไม่ว่าในสถานการณ์ใด หรือเกี่ยวข้องกับเรื่องใดที่จะกระทบถึงผลประโยชน์โดยรวม จะทำให้กิจกรรมด้านต่าง ๆ สามารถบรรลุผลสำเร็จไปได้ด้วยดี

สำหรับในอนาคต บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจะมีมากขึ้นหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับกลไกทางการเมือง และสังคมภายในพื้นที่ว่าจะเป็นไปในทิศทางใด ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ประชาชนให้การยอมรับการทำหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านสุขภาพพลานามัยของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นอย่างดี ในส่วนของบทบาททาง

การเมือง หรือการทำหน้าที่ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนั้น ประชาชนในพื้นที่ส่วนหนึ่งในพื้นที่ที่ให้การยอมรับในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะประชาชนที่ทำสวนทำไร่ ซึ่งไม่ค่อยมีความสนใจเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมทางการเมืองด้วยตนเอง นอกจากการเลือกตั้ง สำหรับในทางการเมืองจะเห็นว่า ในปัจจุบันภาครัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายการเมือง หันมาให้ความสำคัญกับบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมากขึ้น เห็นได้จากนโยบายจ่ายค่าป่วยการ หรือการให้สิทธิแก่อาสาสมัครสาธารณสุขและครอบครัว ทั้งนี้ เป็นผลจากความเข้มแข็งและความเหนียวแน่นในการรวมกลุ่มของสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และความสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิกกับประชาชนที่ไม่ใช่สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ค่อนข้างใกล้ชิดกัน ทำให้ฝ่ายการเมืองมองเห็นศักยภาพในส่วนนี้ ในการสร้างฐานเสียงทางการเมืองมากขึ้น

2.2 บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิจัยได้สรุปออกมาว่า บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น ปรากฏให้เห็นอยู่บ้างพอสมควร ส่วนใหญ่จะเป็นการส่งผลต่อแนวความคิดหรือทัศนคติโดยรวมในทางการเมือง ด้วยเหตุผลที่ว่าสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยพื้นฐานแล้วก็มาจากประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมในพื้นที่ ย่อมต้องมีสิทธิขั้นพื้นฐานไม่ต่างจากประชาชนโดยทั่วไป ถึงแม้ว่าบางส่วนจะไม่ได้มีความรู้พื้นฐานทางการเมืองอย่างเข้มข้นก็ตาม ทว่าสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขทุกคน ล้วนแล้วแต่ให้ความสำคัญต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมส่วนรวมในพื้นที่อย่างเหนียวแน่นและพร้อมเพรียงกัน จากข้อสังเกตดังกล่าว เมื่อประชาชนทั่วไปซึ่งก็มีพื้นฐานทางการเมืองไม่มาก หรือน้อยไปกว่าสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมากมายนัก แต่ประชาชนเหล่านั้นส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาด้านการเมือง หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่ เนื่องจากหน้าที่การงานหรือหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันไป จึงไม่มีเวลามากนักที่จะใส่ใจในเรื่องการเมืองอย่างถ่องแท้ ทั้งจากภาครัฐหรือการทำความเข้าใจด้วยตนเองอย่างลึกซึ้ง เป็นเหตุให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนของทั้งภาครัฐและประชาชนในพื้นที่ ได้รับการยอมรับและมีโอกาสที่จะสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมกับประชาชนผู้รับบริการ และเป็นส่วนสำคัญในการประสานความร่วมมือ รวมทั้งดึงดูดให้เกิดความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากขึ้น และเรียกได้ว่าอาสาสมัครสาธารณสุข

ประจําหมู่บ้านมีบทบาทในชุมชนเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ และประสานงานระหว่างชุมชนกับภาครัฐเป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ มิลเบรท และโกล์ โดยได้กล่าวไว้ว่า การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community Activist) เป็นการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาสังคม หรือร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ เพื่อเข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทในชุมชนจึงนับว่าเป็นผู้มีความกระตือรือร้น และมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชน สำหรับในกิจกรรมที่ทำให้บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเด่นชัดอยู่ อาทิ การเป็นแกนนำประสานงานระหว่างรัฐกับชุมชน หรือระหว่างชุมชนด้วยกัน, การเป็นผู้นำข่าวสาร/ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมือง รวมถึงการร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (ฐานเสียง) เป็นต้น ซึ่งลักษณะบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองดังกล่าวมีดังนี้

2.2.1 การประสานงานระหว่างรัฐกับชุมชน หรือระหว่างชุมชนด้วยกัน จะเป็นลักษณะที่เอื้ออำนวยในการสร้างภูมิทัศน์ทางทางการเมืองให้แก่พื้นที่ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ ที่ได้รับความไว้วางใจจนได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกในพื้นที่ให้ตัวแทน ที่จะเข้าไปประสานประโยชน์สาธารณะสุขให้กับพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง ซึ่งการทำหน้าที่นี้ส่งผลให้งานด้านสาธารณสุขและการรักษาสุขภาพพลานามัยในประเทศไทยได้รับการพัฒนามากขึ้น จนสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ขาดแคลนทรัพยากรทางการแพทย์ได้ทันทั่วถึง หากพิจารณาในส่วนของหลักการความเป็นตัวแทนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เชื่อมโยงไปถึงบทบาททางการเมืองที่มีลักษณะของการประสานสัมพันธ์ ระหว่างมวลชนจะพบว่ามีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่จะมีความแตกต่างกันที่ตรงจุดมุ่งหมาย และเป้าหมายคาดหวังของแต่ละหน่วยงาน ความเป็นตัวแทนที่ดีของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ส่งผลให้บทบาททางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิมมีความชัดเจนมากขึ้น เห็นได้จากเมื่อประชาชนส่วนหนึ่ง ได้รับการเชิญชวนจากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้ไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง ก็ได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นค่อนข้างดี เพราะประชาชนบางส่วนเข้าใจความเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นการแสดงออกซึ่งความเป็นตัวแทนของภาครัฐอย่างชัดเจน โดยในบางครั้งก็มองผ่านความเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านไป จนลืมบทบาทความเป็นตัวแทนของภาครัฐ สิ่งนี้เป็นทั้งผลดีที่จะเกิดต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาของภาครัฐในทุกด้านต่อไปได้เช่นกัน

2.2.2 บทบาทการเป็นผู้นำข่าวสาร หรือประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิมนั้น จากผลการวิจัยพบว่า เป็นประเด็นที่ค่อนข้างมีประโยชน์ต่อการพัฒนาทางการเมืองในพื้นที่พอสมควร เพราะประชาชนส่วนใหญ่ใน

อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มักจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดูแลและบริหารจัดการเรือกวสวไร่นา มากกว่าการเอาเวลาไปใส่ใจกับเรื่องการเมืองนอกเหนือจากการสละเวลาไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือรับฟังการอภิปรายต่าง ๆ บ้างในบางโอกาส ดังนั้น งานด้านบริการสาธารณสุขซึ่งดำเนินงานโดยสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งเวลาออกปฏิบัติงานทุกครั้งจะต้องมีการเดินทางไปยังครัวเรือนที่รับผิดชอบ โดยแบ่งตามสัดส่วนของจำนวนประชาชนต่อจำนวนสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เหลือกันไปตามสัดส่วน ทำให้สามารถดูแลครัวเรือนเพื่อถ่ายทอดพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมในพื้นที่ จึงเป็นเสมือนการทำหน้าที่ผู้นำข่าวสารในด้านอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย เนื่องจากบางครัวเรือนการเดินทางในพื้นที่เป็นไปด้วยความยากลำบาก และหรือบางครัวเรือนก็ต้องการเวลาพักผ่อนเป็นการส่วนตัวหลังจากหมดภาระจากหน้าที่การงาน ทำให้ไม่ได้รับข่าวสารในด้านต่าง ๆ รวมถึงในด้านการเมืองเท่าที่ควร และการมาถึงของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จึงเป็นเสมือนแหล่งข่าวหรือสื่อสำคัญที่กระจายมายังครัวเรือนได้ทั่วถึง และสามารถตอบโต้ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้ดีกว่าการรับสารจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หรือหนังสือพิมพ์ข่าวต่าง ๆ ซึ่งจากผลการวิจัยปรากฏว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ มักจะได้รับคำถามเกี่ยวกับข่าวสารต่าง ๆ จากครัวเรือนในได้เข้าไปใกล้ชิดอยู่เป็นประจำ บางครั้งวางแผนว่าวันใดจะเข้าไปครัวเรือนนั้นประมาณเท่าไร ก็อาจจะต้องล้มเลิกไปบ้าง เพราะเข้าใจความประสงค์ของประชาชนซึ่งอยู่ห่างไกลจากข่าวสารจึงจำเป็นต้องใช้เวลาในแต่ละครัวเรือนมากกว่าที่วางแผนเอาไว้

2.2.3 บทบาทการร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หรือฐานเสียงของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า บทบาทในส่วนนี้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่มีความเด่นชัดมากนัก เพียงแต่ว่า บทบาทการเป็นฐานเสียงนี้เป็นบทบาทที่หลาย ๆ ฝ่ายให้ความสนใจมากกว่าบทบาทอื่น เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ล้วนแล้วแต่เป็นลูกหลานหรือไม่กี่ผู้ที่ทำมาหาเลี้ยงชีพอยู่ในพื้นที่เป็นเวลาพอสมควร มีความรู้จักมักคุ้นกับทั้งนักการเมืองและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่พอสมควร ซึ่งในกรณีของความใกล้ชิดนี้ทำให้ระบบอุปถัมภ์ในพื้นที่กระจายมาสู่การปฏิบัติงานของทุกหน่วยงานในพื้นที่ โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่มีความเป็นชนบท อยู่อาศัยกันแบบเครือญาติ ที่ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาช้านาน สิ่งนี้เป็นข้อดีสำหรับสังคมไทยที่มีความถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน แต่ทว่าส่งผลดีและผลเสียสำหรับระบบการเมืองในพื้นที่อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งต้องยอมรับว่าจากการทำการสำรวจ พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านคนใดที่รับผิดชอบจำนวนครัวเรือนเท่าใด จำนวนครัวเรือนในความรับผิดชอบเหล่านั้นก็จะมีทัศนคติสนทนกันเป็นอย่างดี ฉะนั้น นักการเมืองในท้องถิ่นซึ่งมุ่งหาคะแนน

เสียงและผลประโยชน์ทางการเมือง ที่ต้องอาศัยผลการลงคะแนนเสียงของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยต้องสร้างฐานเสียงทางสังคมเป็นพื้นฐานให้ได้เสียก่อน จึงไม่พลาดโอกาสที่จะพยายามโน้มน้าว หรือใส่หาสมัครพรรคพวกซึ่งเป็นที่รู้จัก และสามารถพูดคุย ชี้แจงข่าวสารให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้ง่ายกว่าคนนอกพื้นที่ เพราะนักการเมืองส่วนใหญ่ในปัจจุบันในแต่ละระดับคุณสมบัติเบื้องต้นอาจจะแถมมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน มีการเสียดายที่ดินในพื้นที่ ซึ่งอาจจะไม่เคยคลุกคลีหรือเห็นหน้าค่าตาผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลยด้วยซ้ำไป ดังนั้น ความพยายามสร้างฐานเสียงจึงเป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลา หากต้องการที่จะได้รับการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง จากการวิจัยพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานียอมรับว่าได้รับการเชิญชวนจากผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งบ้าง เพราะนักการเมืองให้ความสนใจในฐานะที่สามารถเข้าถึงประชาชนทุกครัวเรือนได้อย่างง่ายดาย สามารถพูดคุย ให้คำปรึกษา และแนะนำ ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ ในการปฏิบัติงานด้านงานสาธารณสุขแต่ละครัวเรือนนั้น สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทุกคน จะต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือน อายุ อาชีพ การศึกษา สถานภาพ รวมทั้งข้อมูลทางด้านสุขภาพพลานามัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพิจารณาในการให้บริการในแต่ละครั้ง และในครั้งต่อ ๆ ไป ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความสามารถของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในส่วนนี้ พิจารณาแล้วเห็นว่ามี ความสำคัญกับการดำเนินงานไม่เพียงแต่เฉพาะกับหน่วยงานสาธารณสุข แต่ยังมีความสำคัญกับทุกหน่วยงาน ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่ไม่น่าแปลกใจ หากนักการเมืองในแต่ละระดับจะให้ความสนใจกับกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิจัยในส่วนของ ปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งเป็น 2 ประการ คือ ปัญหาจากความรู้ทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานีและปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประการที่ 1 ในด้านความรู้ทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากโดยพื้นฐานแล้วสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ก็เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่นเดียวกับประชาชนทั่วไปในพื้นที่ จึงมิใช่เรื่องแปลกที่จะมีความรู้พื้นฐานไม่แตกต่างจากประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ มากนักหรือไม่ก็มีความรู้

น้อยกว่าประชาชนบางส่วนในพื้นที่ด้วยซ้ำ ถึงแม้ว่าประชาชนส่วนหนึ่งที่ไม่ค่อยจะได้เข้าร่วมหรือให้ความสนใจทางการเมืองอย่างเข้มข้น และอาจจะรอคอยการเป็นสื่อในการนำเสนอที่เป็นข้อมูลทางการเมืองหรือข่าวสารด้านอื่น ๆ จากสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความเป็นจิตอาสาอยู่แล้ว จะมีความเต็มใจในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับไปยังครัวเรือนในความรับผิดชอบ แต่ต้องเข้าใจด้วยว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีความรู้ส่วนใหญ่เป็นความรู้ในด้านงานบริการสาธารณสุขมูลฐาน และมีความชำนาญงานด้านสาธารณสุขมากกว่างานด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะงานที่ไม่ค่อยได้เข้าไปเกี่ยวข้องอย่างจริงจัง โดยเฉพาะงานการเมืองการปกครอง นับว่าเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวมก็จริง แต่ก็มีส่วนน้อยที่จะทำเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม 100 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้น หากจะให้ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขที่ต้องยึดหลักความเป็นกลางในการให้บริการในทุก ๆ ด้าน เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรงแล้ว ไม่ช้าไม่นานก็ต้องมีผลก่อให้เกิดความเอนเอียงในการตัดสินใจด้านอื่น ๆ ไปด้วย เพราะการเมืองทั้งในอดีตและปัจจุบัน ส่วนใหญ่นักการเมืองจะมองเป็นเรื่องของผลประโยชน์ของกลุ่มพรรคการเมือง มากกว่าผลประโยชน์โดยรวมเป็นหลัก ความรู้ทางด้านการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ก็เป็นความรู้ที่งู ๆ ปลา ๆ ไม่ต่างไปจากความรู้ทางการเมืองของประชาชนมากนัก เพราะไหนจะต้องคอยสังเกตสถิติด้านอนามัย ต้องวางแผนการเดินทาง วางแผนการดำเนินการ และวิเคราะห์สุขภาพอนามัยในอนาคตของครัวเรือนที่อยู่ในความรับผิดชอบ อีกทั้งยังต้องมีการทบทวนและพัฒนาความรู้ด้านสาธารณสุขเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และรักษามาตรฐานด้านสาธารณสุขในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง จะเห็นว่าเพียงแค่น้ำที่ที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณสุขก็เป็นเรื่องที่ค่อนข้างละเอียดอ่อน และมีความซับซ้อนพอสมควร ถ้าจะให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองการปกครองอย่างเต็มตัวแล้ว จะทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานหลัก ๆ บังเกิดความผิดพลาดขึ้นได้ และในเมื่อสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ มีความรู้ในทางการเมืองการปกครองค่อนข้างน้อย จึงเป็นสาเหตุให้ความเข้าใจทางการเมืองที่มีไม่สามารที่จะช่วยเหลือภาครัฐในการส่งสารหรือข้อมูลทางการเมืองให้แก่ครัวเรือนที่รับผิดชอบได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นไปแบบไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ประการที่ 2 ปัญหาระบบอุปถัมภ์ ในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากระบบอุปถัมภ์กับสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมแบบชนบท รวมทั้งสังคมเมืองบางส่วนเป็นของคู่กันมาโดยตลอด ถึงแม้อำเภอบ้านนาเดิม จะมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ระบบอุปถัมภ์ค่อนข้างเบาบางลงไปบ้างแล้ว แต่สภาพสังคมของอำเภอบ้านนาเดิมส่วนใหญ่ ก็ยังคงวนเวียนอยู่ในระบบอุปถัมภ์ เนื่องจากในพื้นที่ยังคงเป็นสภาพสังคมในแบบ

ชนบท จากการสังเกตการณ์การเลือกตั้งท้องถิ่น อย่างเช่น การเลือกตั้งผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ผ่านมา ซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ก็ยังให้ความสำคัญกับผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งที่รู้จักมักคุ้นกับตนเองหรือเครือญาติเป็นอันดับต้น ๆ โดยการใช้การพิจารณาเกี่ยวกับคุณสมบัติ และวุฒิภาวะต่าง ๆ มีอยู่บ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อย นอกจากนี้การเป็นผู้มีบุญคุณหรือเคยเกื้อกูล อุปการะเลี้ยงดูกันมาก่อน ก็เป็นอีกปัจจัยในการสนับสนุนระบบอุปถัมภ์เช่นเดียวกัน เพราะคนไทยยึดถือความกตัญญูว่าเป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงความเป็นคนดี ทำให้คนส่วนใหญ่เกรงกลัวต่อบาปกรรมที่ละเลยผู้มีพระคุณ จึงมักจะรู้สึกว่าเป็นผู้มีความอกตัญญูหากมองข้ามกันไป และคิดว่าเพียงแค่การลงคะแนนเสียงให้กับนักการเมืองคนเพียงคนเดียวหนึ่งก็เป็นเสมือนการตอบแทนพระคุณ ในรูปแบบที่ไม่ได้เดือดร้อนอะไรมากมาย แม้ว่าปัจจุบันมีประชาชนส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่ได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษามาจากสถาบันในตัวเมืองหรือในเขตเมืองหลวง ซึ่งการศึกษาในปัจจุบันส่งผลให้ทัศนคติของคนรุ่นใหม่มีวิวัฒนาการทางความคิดที่ก้าวหน้ากว่าในอดีตเป็นอย่างมาก แต่ระบบอุปถัมภ์ก็ยังคงปรากฏอยู่ในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ ดาบตำรวจอุดม คุณา โดยได้กล่าวไว้ในงานวิทยานิพนธ์ของเขาว่า ความสัมพันธ์และรูปแบบระบบอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ เป็นไปในลักษณะของการช่วยเหลือ ฟังพาอาศัย เอื้อเฟื้อกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของสังคมไทย เพราะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เน้นความช่วยเหลือเกื้อกูลและการตอบแทนที่เราเรียกว่า “บุญคุณ” แต่เมื่อไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เข้าไปมีบทบาทต่อการวางแผน หรือการตัดสินใจในการจัดการทรัพยากรสาธารณะ เช่น ระบบการเมือง เวทีการเมืองหรือองค์กรทางธุรกิจเอกชน อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาองค์กรเหล่านั้นให้เจริญก้าวหน้าได้เช่นกัน

3. ข้อเสนอแนะ

จากบทสรุปดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะตามผลการศึกษาที่ปรากฏออกมาในเรื่อง บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอันเป็นส่งเสริมและสนับสนุนประชาธิปไตยในพื้นที่ที่เด่นชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่อง การเลือกตั้ง

จากการศึกษาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทุกราย มีส่วนร่วมทางการเมืองทุกคน ตั้งแต่การเลือกตั้ง ซึ่งการเลือกตั้งเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุด และถือว่าเป็นตัวอย่างในการแสดงบทบาทหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ดีมาก เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นเสมือนพื้นฐานในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองในประเทศประชาธิปไตย ซึ่งการที่มีพื้นฐานทางการเมืองการปกครองที่ดี ย่อมทำให้สามารถวางรากฐานทางการเมืองในด้านอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพไปด้วย ดังนั้น เมื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสามารถกระทำได้อย่างนี้แล้ว หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะในภาคราชการที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานการเมืองการปกครอง จึงควรนำประสิทธิภาพด้านนี้ไปใช้ดำเนินการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั่วไป คือ การสนับสนุนและส่งเสริมบทบาททางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้มีบทบาทในการดำเนินการแทนหรือร่วมดำเนินการ เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จะมีความใกล้ชิดสนิทสนม และเข้าใจสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของตนเองเป็นอย่างดี ซึ่งวิธีการสื่อสารผ่านผู้มีความใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่ หรือประชาสัมพันธ์ในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งใดก็ตาม ประชาชนหรือชาวบ้านในพื้นที่ก็ย่อมสะดวกใจที่จะเปิดเผยความคิด ทศนคติหรือปัญหาต่าง ๆ ได้ ถ้าจะให้ประชาชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีส่วนร่วมมากขึ้นนั้น ทุกฝ่ายจะต้องให้ความร่วมมือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่เกี่ยง หรือปฏิเสธความรับผิดชอบ ความร่วมมือและสนับสนุนกันจะทำให้ปัญหาและอุปสรรคทุกอย่างคลี่คลายไปได้โดยเร็ว

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กับการวางตัวเป็นกลางทางการเมือง ภายใต้ระบบอุปถัมภ์

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทุกราย จะได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานสาธารณสุขขั้นมูลฐานและเน้นความเป็นกลางในการให้บริการประชาชน ซึ่งก็น่าจะรวมไปถึงความเป็นกลางในด้านอื่น ๆ ด้วย แต่ทว่าสังคมไทยยังคงสัดตัวตนออกจากระบบอุปถัมภ์ไม่พ้น จึงทำให้มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านบางราย อาจจะยังไม่มีความเป็นกลางทางการเมือง ซึ่งทางที่ดีภาคราชการหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรจะมีการดำเนิน โครงการที่มีวัตถุประสงค์ในการรณรงค์ ให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของความเป็นกลางทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ให้แก่สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ได้เกิดความตระหนักว่าตนเองเป็นเสมือนตัวแทนของภาครัฐโดยแท้จริง ที่สำคัญควรจะมีการจัดการอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ก่อนการเลือกตั้งและชี้แจงให้เข้าใจถึงเรื่อง สิทธิ หน้าที่ ที่พึงกระทำ เพื่อจะเป็นการลดระดับความไม่เป็นกลางทางการเมืองที่อาจจะเกิดขึ้นได้บ้างไม่มากนัก

3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในทาง การเมือง

จากการศึกษา ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่าส่วนใหญ่แล้วมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเพียงแคในระดับพื้นฐานทั่วไป จะมากหรือน้อยกว่าประชาชน ที่ไม่ได้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่บ้างก็ไม่ได้ห่างไกลกันมากนักน้อยชักรเท่าไร ซึ่งในระดับการเป็นตัวแทนของภาคราชการ นอกจากควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทงานในหน้าที่ของตนเองแล้ว ก็ควรจะเสริมสร้างความเข้าใจในทางการเมืองเพิ่มขึ้นให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านด้วยเช่นกัน เพราะเมื่อเข้าสู่กระบวนการการเป็นตัวแทนของภาคราชการแล้ว ส่วนหนึ่งก็ย่อมจะต้องเป็นเสมือนกระบอกเสียงให้แก่ภาคราชการเพื่อให้เข้าถึง และพัฒนาแนวคิดในการดำรงชีวิตเกี่ยวกับด้านอื่น ๆ ในสังคมควบคู่กันไป

แนวทางในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ควรจะเริ่มจากการปูพื้นฐานมาตั้งแต่ระดับเยาวชนประชาชนทั่วไป จนถึงอาสาสมัครต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวแทนของคนในพื้นที่ รวมทั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน วิธีการในการพัฒนาควรจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นการเชิญประชุมทั้งก่อนและหลังที่มีการเลือกตั้ง เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ และแนวทางในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องชัดเจน การจัดทำประชาคมหมู่บ้าน เอกสารประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ในวงกว้างก็อาจจะมีการกระจายหรือประชาสัมพันธ์ข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ส่วนในวงแคบ ๆ ในการเข้าถึงประชาชนในทุกระดับ ก็ต้องอาศัยอาสาสมัครและหน่วยงานราชการในระดับ หมู่บ้าน ตำบล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่กระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้จะสำเร็จไปได้หรือไม่ หรือจะช้าหรือเร็ว ระบบอุปถัมภ์ก็ยังคงเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่จะบั่นทอนความเป็นกลางในทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยได้ ดังนั้น ควรกำหนดโครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง อันที่จริงแล้วก็มีใช้ว่าจะปล่อยให้เป็นที่ของหน่วยงานราชการหรืออาสาสมัครแต่เพียงฝ่ายเดียว ที่สำคัญองค์กรภาคเอกชน และพรรคการเมือง รวมถึงนักการเมืองทุกคนที่มองเห็นประโยชน์สาธารณะของประเทศชาติเป็นหลัก ก็ควรได้รับการส่งเสริมและเผยแพร่แนวทางในการมีบทบาทได้ไม่ต่างกัน เพราะการพัฒนาประเทศชาติโดยเฉพาะด้านการเมืองการปกครองหรือการพัฒนาประชาธิปไตย เป็นเรื่องของส่วนรวมและมีผลต่อความเจริญก้าวหน้าในด้านอื่น ๆ ของสังคมไทยทั้งประเทศเช่นเดียวกัน

3.3 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

3.3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทความเป็นกลางทางการเมืองของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้ลึกมากขึ้น เพื่อให้เกิดความตระหนักในการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง อันเป็นการปูทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองไปสู่ประชาชนทั่วไปอีกทางหนึ่ง

3.3.2 ควรมีการศึกษาผลกระทบจากการคงอยู่ของระบบอุปถัมภ์ เพื่อพัฒนาความคิดที่นำไปสู่การตัดสินใจทางการเมือง ของทั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และประชาชนได้อย่างสิ้นเชิง เพื่อให้บังเกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง

3.3.3 ควรจะมีการศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการขอความร่วมมือจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการแสดงบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างเช่น การร่วมเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง

3.3.4 ควรมีการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง โดยเน้นให้เห็นถึงประโยชน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทุกภาคส่วน ด้วยการเชิญชวนเยาวชน ประชาชน ภาคราชการ และภาคเอกชนมาร่วมกัน เพื่อให้ได้รับการพัฒนาแนวคิดและทัศนคติทางการเมืองภายใต้หลักการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และจริงจัง

